

BISERIC'A SI SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austró-Ungari'a:
Pe unu anu 5 fl.-er., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:
Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contineu
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl. v. a.

Corespondentiele sè se adreseze Redactiunei
„BISERIC'A si SCÓL'A.”

Ér banii de prenumeratiune la
TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD.

Invitare de prenumeratiune.

Lucràmu nentruptu de ani doisprediece incóce
prin colónele acestei foi la insintarea bisericei, scólei
si poporului romanu din aceste pàrti.

Nu scim, si noue, celor dela redactiune, nici
nu ne este permisu a vorbi asupra faptului, daca
lucrarea nostra de pana acum a fost succésa, seau nu.

Totu ceea ce potem dice din parte-ne se re-
duce la unic'a imprejurare, si anume:

Speràmu, ca astadi lumea ne cunosce.

Am inceputu inainte de 12 ani lucrarea nostra
intre grele conditiuni. Si ne aducem inca bine aminte,
ca nu era rata pre atunci obiectiunea, ce ni-se facea,
ca intre conditiunile, in cari am inceputu lucrarea
nostra, greu ne va succede a provocá interesulu pub-
licului facia de aeésta intreprindere literaria.

Cu rabdarea, carea trebuie se caracteriseze pre
servitorii altariului Domnului — taceam, cand au-
diam acésta obiectiune; ér astadi multiamita lui
Ddieu, cand colectiunea foii este in man'a publicului,
— si noi nu mai potem schimbá nici o litera din
ceea ce am scrisu, credem, ca potem constatá, ca
tota activitatea nostra a fost concentrata intru a des-
voltá si a lucrá la realizarea programei celei vecinice
a bisericei Domnului.

Ideia' conducedória in tota lucrarea nostra a
fost *cultivarea si ridicarea semtiului de pietate*
alu credintiosiloru. Si avendu noi conscienti'a, ca
tote cestiumile, pre cari le-am tractatu, — le-am
privit si judecatu numai din acestu punctu de ve-
dere, speràmu, ca vom fi facutu in trecutu, si vom
poté face si in viitoru unu micu servitiu pentru sco-
pulu celu mare: *ridicarea si inaintarea poporului*
romanescu din aceste pàrti prin biseric'a si prin
scól'a nostra confessională.

Dar semtiulu de pietate alu credintiosiloru este
supusu chiar astadi la grele incercari. Biseric'a si
scól'a nostra confessională chiamata este a trece chiar
astadi prin o grea lupta. Vom prestá de sigur cu
succesu acésta lupta, daca toti cei chiamati si anga-

jati in servitiulu acestoru sfinte asiedieminte vomu
procede in lucrarea nostra in modu concentricu —
invetiandu-ne si indreptandu-ne unii pre altii cu
duchulu blandielor si alu dragostei evangelice.

Cá se scimu unii de altii, cá se invetiàmu, si
se-ne indreptàmu unii pre altii, — si-a luatu incep-
tul, si si-continua viéti'a acestu organu de pub-
licitate alu eparchiei. Voim adeca, cá printrenstu
se-se scie in tote pàrtile ceea ce se lucréza aici la
centru, — si se scie, si se afle centru ceea ce se
lucréza in eparchia; ér acésta sciintia si cuno-
scintia in timpulu nostru si in viéti'a nostra consti-
tutionala este o conditiune indispensabila pentru cá
bine si cu succesu se potem se-ne dàmu cu totii
tributulu pre campulu de onore alu implinirei deto-
rintielor nóstre.

Este meritulu timpului, si alu ómeniloru, cari
lucréza, ca in biserica am intratu, si inaintamu bi-
nisiornu pre terenulu faptelor; ér faptele seversite,
si cele, pre cari chiamati suntem a-le seversi con-
stituiescu avereia nostra nationala. De lipsa este deci,
cá se avem in totu momentulu la indemana unu
inventariu alu acestoru fapte, cá se scimu noi cei de
astadi, si se scie cei ce ne voru urmá, ce s'a luc-
ratu, si ce se lucréza.

Acestu inventariu de fapte seversite in intere-
resulu bisericei, scólei si neamului nostru este me-
nitu a fi acestu organu de publicitate.

Descriemu si judecám totu ceea ce se face,
pentru cá se potem inveriá unii dela altii, — si
astfelui cu putintia se-ne fia la toti, cá lucrarea
nostra concentrica se devina mai repede si mai
spornica.

In conscienti'a, ca in servitiulu acestei idei am
lucratu, si lucràm ceea ce lucramu; in conscienti'a
trecutului acestei foi de ani doisprediece incóce, pre-
cum si in speranti'a, ca esiti biruitori din lupt'a cu
greutatile incepertul; vom poté de aci inainte se
servim cu mai multu succesu intereselorul celor
mari ale bisericei si natiunei nóstre, — venim

a cere sprijinulu materialu si moralu alu onoratului publicu romanu si deschidem abonamentu nou la „Biseric'a si Scol'a“ pentru anulu 1889.

Redactiunea.

Necazurile si viéti'a.

Ne plangemu adesea noi cei ce constituim biseric'a romana, ca avem pré multe necazuri. Dar unu observatoriu ageru, daca s'ar uitá la noi si la viéti'a nostra bisericésca-scolaria, — tare ne tememu, ca ne-ar face imputarea, ca in viéti'a nostra bisericésca — scolaria este pré putiena viétia, si de aici provinu apoi tóte necazurile.

Daca intr'o societate vei aflá lucusu, vei aflá cértă si nentielegere, si preste totu, daca in o societate vei aflá, ca este cátce cev'a din ceea ce numima patima atunci nu trebue se fii filosofu, pentru că se ajungi la conclusiunea, ca omenii, cari compunu acea societate seau nu au de lucru, seau nu voiescu se lucreze din tóta puterea.

Filosofi'a poporului romanu ne spune, ca „lenea este inceputulu tuturor reutàtilor“, si nu este luata din aeru acésta dicetória a romanului. Ea este scósa si basata pre istori'a celui dantaiu poporu din lume, pre istori'a poporului romanu. Pana cand Rom'a lucrá, pana atunci nu avea necazuri ; dar cand in timpulu din urma barbatii, cari conduceau destinele tierii, au inceputu se se dispenseze pre sene dela lucru, si a trai din laurii si averile castigate de parinti, atunci Rom'a a cadiutu, pentru că se nu-se mai ridice nici odata. Cu nélucrarea au inceputu in Rom'a tóte neajunsurile si necazurile.

Si daca in societatea nostra sunt astadi multe necazuri si neajunsuri, este semnu, ca nu se lucráza de ajunsu, nu se lucráza cát este de lipsa ; si gandurile nostre in viéti'a nostra publica-bisericésca, nu sunt concentrate spre scopulu celu mare, ce-lu urmarimu.

Cine lucráza nu se cértă cu nimenea, pentru-ca lucrulu i-consuma totu timpulu ; si n'are vreme se stea de vorba cu nimenea. Cine lucráza nu este espusu la nici unu feliu de patima, pentru ca fiendu-i inim'a si mintea concentrata intru ajungerea unui scopu mare prin lucrarile sale, — este feritul de ori-ce ispita ; ér apostulu de ispiti feresce pre omu de peccatu, si prin acést'a lu-feresce de necazuri.

De aceea repetim, ca daca avemu necazuri, trebue se fia la noi pré putiena lucrare si pré putiena viétia prin o lucrare intensiva.

Daca intri intr'o comuna, si vei aflá acolo doi ómeni certandu-se pre ultitia, si pre altii la birtu, mai pre altii cu caselé reu ingrijite, se scii, ca in satulu acel'a ómenii nu lucráza. Daca vei aflá biseric'a in timpulu slujbei dumnedieesci fara creditiosi, se scii, ca nu se lucráza. Daca vei vedé seracia si amaru in comuna, se scii, ca acolo nu se lucráza si asia mai departe.

Si érasi daca intr'o societate vei vedé, ca se serie, si se vorbesce pré infloratu si pré impenatu, se scii, ca nu se lucráza ; si penele si florile de vorbe nu sunt altcev'a, decât unu mijlocu cantatul anume, pentru că prin ele se-se acopere lips'a de fapte.

* * *

Daca la noi in biserica si in scóla nu se lucráza multu, nu se lucráza de ajunsu, — si-are si acésta caus'a s'a. Idei'a fundamentală, din carea am procesu, si continuam a procede, asia ni-se pare noue, ca n'a fost cea mai nimerita.

Biseric'a are o missiune civilisatória si mantuitória. Pop'a din sat representa unu guvernul spiritualu, o stepanire duchovnicésca, carea insemnáza, ca ceea ce face, sè se véda de lume, ca este legea lui Dumnedieu ; si deci preotulu are menirea, că prin mijlocirea densului acésta santa lege se petrunda in inim'a si miatea creditiosilor, că pre acesti'a se-i stepanésca, si se-i povetiñésca in viéti'a si faptele loru.

Este lucru mare acésta stepanire duchovnicésca, dar nu este atât de mare, că omulu se nu o pótă ajunge si realisá. Inaintea lui Ioan gura de auru tremurá o imperatia, pentru ca era preotu bunu, si prin viéti'a si munc'a sa si-cascigase, si si-sciuse casigá acésta stepanire duchovnicésca.

Acésta stepanire nu se incepe si nu se termina nici cu servitiulu divinu, nici cu predic'a din biserica, nici cu functiunile din parochia ; ci ea se incepe, si se termináza atunci, cand preotulu a petrunsu întréga viéti'a poporului, cand nu-se intempla nimicu in parochia, fara că preotulu se nu fi vediutu, si fara că densulu se nu fia indreptatu, ceea ce a vediutu, ca este reu, si se nu fi povetiñutu si invetiñutu ceea ce s'a facutu bine.

Dar nu esista stepanire, fara o autoritate. Acésta autoritate in lume este supusa modei. Cátce odata autoritatea o da ómenilor titlurile si rangurile inalte, alta data cultur'a inalta, mai altadata omeni'a, si érasi altadata averea. Mai nici odata nu i-o da ceea ce ar trebui se-i-o dea, si anume unu complecsu din tóte acestea ; adeca : faptele seversite de omu, pentru ca lucráza din semtiu nobilu, pentru-ca si-a datu silinti'a, se invetie, si se scie se lucreze, pentru ca spre a face binele, si pentru ca spre a face binele are mijloce si avere destula in curagiulu si resolutiunea, pre carea i-o da bogati'a inimei.

Astadi este dora pré multu sdruncinata autoritatea preotului, a acestui representante alu stepanirei duchovnicesci in parochia. Are multe cause acésta sdruncinare, dar sfersitulu la tóte este, ca nu s'a lucrata de ajunsu, pentru că se-i-se dea acestui omu autoritatea necesaria.

Póte ca nu i-s'a datu destula scóla in teneretie, si dupa ce a ajunsu preotu, nu i-s'a datu mijlocele de traiu, si nu i-s'a datu, si nu i-se da o bona scóla a vietii prin societatea suverana, prin biserica

ca atare. Tóte acestea si-au dupa noi radecin'a in lips'a de lucrare mai intensiva. Daca lucrám mai multu, si gandeam mai seriosu la viitoriu, noi asia credem, ca se poate face multu mai multu, decât ceea ce s'a potutu face in timpulu din urma prin viétila constitutionala pentru ridicarea stepanirei du-chovnicesci priu cautarea si afarea mijlocelor pentru ridicarea autoritatii preotului.

Am cerutu, si ceremu dela preotu totulu, dar i-am datu forte putienu, pentru că se pótá ave si densulu o buna stare. Preotulu nostru, că se pótá trai, vine mai in tóta diu'a in conflictu cu creditio-sú, daca si-cere competitiele ; si daca se plange pentru acésta nu afia sprijuu nicairi. Ba póté fi chiar espus se fia gonitu. Plat'a preotului romanescu este si astadi aceea, pre carea i-o a datu fericita Mari'a Teresi'a, si nimicu mai multu. Si nu i-am datu plata, pentru ca n'am lucratu, seau n'am luat bine in mana lucrulu.

Am fost pré teoretici in lucrările nóstre, si pré putien inspirati, de realitate ; ér acei'a dintre noi, cari au pornit u pre acésta cale, s'a intemplatu, că se fia aspru combatuti, seau chiar impededcati.

Dar dilnicu ne convingem, si vedem, ca ni-se inmultiescu dusimani. Si daca acesti dusimani nu se potu combate si birui, decât prin faptele reale, — atunci in lucrarea nostra de aici inainte, trebuie se-o luamu o directiune mai reale, si se luptam cu deosebire pentru intarirea parochiei.

In cadrulu organisațiunei apostolice a bisericei parochi'a are menitiunea, se devina, si se fia o fortăretia nebiruita a creditiei si a pietatii crestine. Numai lucratu maniloru nostra pentru cladirea si intarirea acestei fortăretie, ne póté scapá de necazuri si ne póté conduce la mantuire.

Vom continua intrunu articolu viitoriu.

Din viéti'a sateanului romanu.

Puterea bisericei si semburele natiunei nostra la noi lu-forméza satulu.

Si satele nostra suferu de multe necazuri, si an multe trebuintie ; ér noi cei cari odinióra din satu am fost, si am fost crescuti la orasiu, pentru că crescuti fiend — se potem ridicá satulu, se pare ca inca pana acum n'am afiatu pétr'a initieleptiunii. N'am facutu totu ceea ce am fi potutu se facem pentru că in satu se-se imputieneze necazurile, si se-se inmultiésca condițiunile de desvoltare.

Privindu preste comunele, cari constituiescu é-parchi'a nostra vom aflá multe din ele pornite binisior pre calea desvoltării. Vom aflá multe eu regula si ordine buna in biserică, in scola, in economi'a cassei si a campului ; dar vom aflá mai multe, in cari ceea ce s'a potutu face pana acum, nici pre departe nu s'a doveditu a fi fost de ajunsu.

Barometrulu, cu carele se póté mesurá starea,

in carea se gasesce satulu, este, precum credem noi, in prim'a linia *cartea funduaria*. Se vinde, seau nu din avereia cascigata de parinti, seau se adaoge la dens'a de cei ce o folosesc astadi ?

Daca nu se vinde, si daca plugariulu, care a moscenit u dela parinti o bucate de pamantu, a mai adaosu langa ea inca un'a, ér fóia sarcineloru nu s'a ingreuiatu : atunci stepanulu se gasesce pornit u pre cale buna ; ér daca pamantulu moscenit u dela parinti se perde, seau se ingreuiéza cu datorii : atunci stepanulu acelui pamantu se gasesce pre o cale rea, pre carea mergendu este cu nepotintia, că se-se sus-tienia, si se traiésca cu demnitate.

Si cum vorbesce cartea funduara despre buna-starea economică a satului : tot astfeliu vei gasi si starea intelectuala si morala a poporatiunei lui.

In satele, in cari sunt licitatiuni dese pentru datorii neplatite, seau pentru restantie de contribu-tiune, seau pentru cheltuieli de procesu, provenite mai cu seama din proceze de ereditate : acolo bise-ric'a si scol'a sunt neglese, seau celu putien nu si-au implinitu, si nu-si implinescu detorinti'a cu tóta pu-terea si cu tóta inim'a.

Plugariulu nostru este bunu muncitoriu, dar pana acum nu s'a doveditu de bunu speculantu, si de negotiatoriu cu calculu. Plugariulu nostru se baga usior in datorii, se lasa usior in procese costisitorie ; dar cand ie bani imprumutu, de regula cu camete mari, nu calculéza mai nici odata, ca banii impru-mutati numai atunci sunt pentru densulu favorabili, si respective i-promovéza bunastarea economică, daca acei bani imprumutati ii-investesce astfelui, că se-i aduca pre langa interesele, pre cari trebuie se-le pla-tésca si unu cascigu pentru sene.

In ori ce intreprindere economică impreunata cu risicu, momentulu si intrebarea principală este, că celu ce voiesce se intreprinda ceva, se-se intrebe mai antaiu de tóte, cât póté perde, si numai in lini'a a dou'a, cât póté cascigá ; si in legatura cu acésta in-trebarea cea mare este, ca óre póté densulu suportá perderea, ce trebuie se-o prevéda inca dela inceputu fara o insemnata sguduire economică, seau nu ? si mai departe sta perderea, ce póté se-o sufere in re-portu cu cascigulu, pre carele in bune condițiuni lu-póté realizá !

Plugariulu nostru ie bani imprumutu mai cu seama manatu de dóue imprejurari si anume : cand a suferit u vreo perdere in economi'a s'a, si in urm'a acelei perderi nu-si póté suportá sarcinele, seau cand voiesce se mai cumpere pamantu pre langa celu pre-carele lu-are, seau cand voiesce se-si inmultiésca vitele.

In amendoune aceste casuri este trebuintia de multa ingrijire.

Plugariulu, carele ie imprumutu, pentru ca nu i-a rodit u campulu, si nu-si a potutu platí contribu-tiunea, — si-a inmultit u sarcinile cu cametele, pre

cari s'a obligatu a le platí de aici inainte. I-s'a ingreuiatu multu mersulu economiei; si i-s'au inmultitua grijile, — si intrebarea este totdeun'a ca poté-va densulu in viitoriu, că din cascigulu, ce-lu realiséza, se-si supórtă sarcinile ordinarie, si se plátësc si cametele, si se amortiseze si o parte din capitalu. Si pentru că celu ce se gasesc in acésta situatiune, se pótă prestá si suportá si sarcinile vechi si sarcinile noue are trebuintia, că se lucre mai multu si se-si restrengă cheltuielile.

Nu totdeun'a găndesc plugariulu nostru astfeliu. Si in loculu acestui gandu si calculu nu arare ori se intembla, ca tieranulu se magulesc cu sperantia, ca va vení unu anu bunu, va avea rodu multu, va vinde cu pretiu, si se va desplatí de tóte sarcinile. Si anulu bunu, seau anulu reu este in man'a si in voi'a lui Dumnedieu.

Póte se vina, si póte se nu vina doritulu anu bunu. Bucatele nóstre, precum trist'a realitate ne-a aretat de atâtea ori, potu se aiba pretiu, si potu se nu aiba. Cametele inse cresc si trebuiesc plătite cu interese de intardiiare, cu provisiuni si altele.

Daca vine anulu bunu, este bine; ér daca nu, atunci urmăza cheltuieli de procesu, de executiune, si sfersitulu este de multe ori durere, necapacitatea de a esí din incurcatura si seracia totala; ér seraci'a unui'a dintre noi, fia elu chiar celu din urma creditiosu alu nostru, — este, si insemnéza seraci'a nostra, a tuturor. Am perduto pre unu creditiosu, carele, daca nu avea nefericirea se intre cu usurința in detorii, potea se traésca cinstitu, si se crésca o familia cinstita. Elu este devenit proletariu, ér proletariulu este necapace de desvoltare, si mai de multe ori numai o sarcina pentru societatea, carei'a apartiene.

Acésta trista stare astadi a unui'a, mane a altui'a dintre credinciosii nostri se repetiesc din nefericire in multe comune ale nóstre; si acést'a este cea mai mare perdere, la carea potem fi espusi că biserica, si că poporu.

* * *

Unu stadiu mai usioru de suportatul ar fi, cand tieranulu recurge la imprumutu, pentru că se investesc banii in pamentu. Plugariulu nostru mai cu seama in anii buni lacomesce la pamentu multu. Si bine face. Pamentul multu si bunu este fal'a si mandri'a plugariului.

Dar tocma in acésta intreprindere se vadesc cát este de greu, că plugariulu se lucreze, si se intreprinda cu banii luati imprumutu.

In economia este regula generala, ca banii luati pre camete sunt, si potu se fia buni numai atunci, daca circuléza iute. La tieranu inse, ori in ce i-ar investi, nu circuléza, decât numai fórtă incetu. De aceea noi credem, ca nici pamentul cumperatul pre creditu nu este bunu in totu casulu, si póte ca pré de multe ori conduce de-a dreptulu la seracia, pentru

ca pamentul aduce putienu, cam 4, 5 seau 6 procente, ér camete pentru banii, cu cari am cumparatul acelu pamentu trebuie se platim 8 si cu provisiuni si altele de multe ori 10. Va se dica celu ce astfeliu lucréza, lucréza cu perdere.

In desvoltarea economica a tuturor popórelor este, si remane o intrebare dintre cele mai grele, ca se lucreze plugariulu, si respective proprietariulu micu de pamentu cu creditu, seau nu?

Si cestiunea acést'a pre noi că biserică trebuie se-ne preocupe astadi fórtă multu, cu atât mai vertosu cu cát avem deja date destule, ca in acele comune, in cari ómenii au ajunsu usior la bani luati imprumutu, mai de regula sfersitulu a fost perdere si érasi perdere.

Tieranulu, este aprópe regula generala, nu are bani in altu timpu, decât tóm'n'a, cand si vinde-productele. Si daca este detoriu si este silitu se plátësc camete primavér'a, — atunci pentru a poté acoperi cametele, de regula ajunge in man'a usurarilor. Face imprumutu nou in conditiuni grele, că se plátësc cametele dupa imprumutul celu vechiu. Si daca are nefericirea, că in acelasi anu se nu-i rodésca campulu, póte se devina perduto pentru totdeun'a, pentru ca in astfeliu de casu cametele, si cametele cametelor lu-ruinéza.

Economi'a campului se gasesc astadi in urm'a anilor din urma intr'unu stadiu, carele nu-ti da destula garantia, pentru că se poti calcula siguru: Nu pota dice nici odata plugariulu nostru: am semnatu atât, voi seceră, si voi vinde, si voi plati atât.

Intre astfeliu de conditiuni, este naturalu, ca imprumuturile pentru satenii nostri potu se fia chiar cand se ieau in conditiuni bune, primejdiose.

De aceea am sulevat acésta cestiune, că se gandim cu totii bine asupr'a ei, si se ne potem orienta.

In vremile betrane plugariulu se impumută in casu de lipsa la cátte unu neamu, la cátte unu fruntasiu, seau la biserică. Imprumutul se facea pre omenia, mai de multe ori fara nici o scrisore. Cu introducerea cărtii funduarie si cu schimbarea moravurilor mai multu spre reu, decât spre bine, tieranulu a inceputu a contrage imprumuturi ipotecarie — intabulandu-si cas'a si pamentulu. Si celu dantaiu si alu doilea soiu de imprumutu mai merge, cum mai merge; dar in timpulu din urma au inceputu tieranii a contrage imprumuturi pre cambii. Cambiele se emitu pre cátte trei luni; si cand la trei luni vine scadentia, datorasiulu seau platescă intregu capitalulu imprumutatu, seau apoi anticipéza interesele pre trei luni inainte, si depuréza si o parte din capitalu, seau daca nu, este espusu, că cambiul se-se protexeze, si improcesueze.

Creditulu cambialu póte se fia bunu numai pentru neguieri, pentru plugari inse insemnéza in cele

mai multe casuri mórte sigura, — deórece in ori ce ar investi plngariulu banii imprumutati, i-este cu nepotintia a-i incasá in terminu de 3 luni, si a-i poté plati in loculu, de unde ii-a imprumutatu.

De aceea credemu, ca vom face bine toti cei ce avem detorintie facia de ridicarea plugariului, că se-lu desmantâmu de a contrage usior imprumuturi; ér daca sîl'a lu-mana la acestu mijlocu de ajutoriu, — atunci se-lu deprendemu a umblá cu grije cu banulu imprumutatu, si anume a-lu investí bine, si a tiené regulatu terminele de plata.

Ceva despre crescerea prunciloru.

(Prelegere tienuta poporului.)

Scim cu totii, fratiloru, ca Ddieu bunulu asia au lasatu si pe omu, ca si pe tóte cele alalte fintie, ca adeca de locu dupa nascere el singuru nu e in stare sè se sustinea: ci altulu trebuie se-i vina intru ajutoriu. Si cá se nu péra omulu, totu bunulu Dumnedieu, au intocmitu asia că parintii lui se-lu iubésca intru atâta, ca déca e de lipsa se-si dee si viétia pentru pruncula lor si mai ales mam'a.

De aici apoi vine, că atât de multu grigescu parinti de pruncii lor. Căci, déca n'ar fi lasatu Ddieu asia, atunci fórt putieni ómeni aru ajunge, că se fia ómeni; ci mai toti aru trebuie se móra de locu dupa nascere.

Cu căta placere si bagare de séma, in tóta demineti'a, scalda mama prunculu ei pentru-cá acel'a se crésca mare.

Nu apoi odata, ci mai intotu-deuna lu adórme cu cantecele ei. Tóte le face, nu cunóisce suferintia si dureri numai si numai că se véda, ca prunculu ei cresce si se intaresce.

Nimicu apoi nu este mai greu pe lume decât a cresce princi, intielegu ai cresce asia, dupa cum trebuie se fie acel'a crescuti. Er cá se poti face unele că acestea, trebuie sè ffi pricepetoriu la trebi de acestea. Si fiind-ca cei mai multi parinti si mai ales mame, n'au nici cea mai mica inchipuire, ca cum are sè se crésca pruncii, si apoi de aici vine aceea, ca cei mai multi prunci sunt atât de reu crescuti. Sunt unii parinti, cari in orbi'a loru, in atâtu si-iubescu pruncii loru, ca si cele mai mari sminte ale loru le trece cu vederea, adeca nu-le dice nemicu, pentru-ca au facutu lucruri netrebnice, de unde apoi vine aceea, ca prunculu totu ce face, face de capulu lui, si nu asculta de nime, cresce nu pruncu incapatinatu. Ei, dar' bine se-ni insepnamu, ca cea mai mica sminta, ce-o facemu in crescerea prunciloru, va fi spre cea mai mare nenorocire a prunciloru si a parintiloru loru. Numai atunci iubim intru adeveru pruncii nostrii, asia, precum se cuvine, déca ii-crescem asia, că ei se fie de ómenia, ómeni dupa tóta form'a.

Er acel'a nu o vomu ajunge atunci, cand, pentru-ca ni-e drag de ei, ii-lasamu se faca aceea ce elu voesce, ci atunci lu-crescem cum se cade, si ii-voim intru-adeveru binele, cand nu-lu lasamu se faca lucruri ne cuvintiose, că-ci acel'a, când va fi mare, ii-voru face o viétia amarita si se-va alege din elu unu prapaditu si că unu vai de elu. Er vin'a la tóte acestea o pôrta numai parintii lui, pentru-ca acesti'a l'oru iubitu asia, dupa cum nu-se cade, l'oru iubitu pré multu. Déca lu-iubim', si ii-voim binele, atunci se-lu sfatuim si numai aceea se-ii iertam a face, ce scim, ca e bine, dogenindu-lu atunci, cand face ceva reu, si noi se intocmim trebile asia, ca elu se-nu pôta veni in astfelu de locuri, unde aru poté

se faca ceva reu. Si când facemu asia, atunci intru-adeveru lu-iubim si ii-voim binele, ér déca facem altcum, lu-lasamu de capulu lui, atunci aretam, ca nu-lu iubim, si nici ca ii-voim binele.

Ce e dreptu, prunculu mai usioru ti-face reu de cătu bine si tocmai de acela se cere, că se fumu cu indoita bagare de seama asupra purtării lui, si-se ciontâm din voi'a lui de a face reu si-se lasam se crésca in elu acelea parti, care-lu indeamna de a face bine, pentru-ca si de acestea au lasatu Ddieu in omu. Se cioplîmu partile rele din elu si se cautamu se crésca partile cele bune, se nu lasam, ca cele rele se-le astupe că polomid'a grâu-lu; ci trebuie plivite ca si pe acést'a, adeca polomida din grâu, ori precum curatim lastarii dela trunchiul pomului.

E apoi unu lucru cam greu acest'a, dar pe langa tóte acestea, nu potu se dicu, ca nu s'ar poté face, nu, Dómne feresce, ba inca s'ar poté căt de bine, dar se recere putieni ostenla si apoi mai multa grije.

Cea mai mare potere asupra prunciloru oare pertarea parintiloru sei. Dela ei prunculu tóte le invétia: déca parintii loru suntu cu purtare buna, atunci si pruncii loru de buna seama voru fi asia. Ce e dreptu, se intempla, ca parintii cu purtare buaa au princi rei. Ei, dar si aici numai totu parintii sunt caus'a; in iubirea loru órbă, au lasat a tóte dupa pruncu, seu deca n'au lasetu n'oru fostu cu bagare de séma, că se nu lase prunculu loru acolo, unde se intalnesce cu alti prunci stricati, unde-su numai ei de ei, de capulu lor, abuna-óra cum suntu la campu, cand pascu boii, lasati de capulu loru, fara se grijescă cinéva de ei, tocmai asia, dupa cum grijescu ei de boi. Suntu apoi parintii, cari mai multi iau in bagare de seama boii de căt de pruncii. Au nu lucra ei asia atunci, cand prunculu de 6—7 ani lu-trimete cu boii la campu atunci, cand mai usioru lu-pôte duce omulu pe ghiatia, spre reu, unde apoi, se intalnesce cu totu felilul de ómeni stricati, si prin urmare lu strica si pe elu. Va se dica, boii, ce e dreptu, i-au ingrasiatu, ér prunculu prin aceea l'an stricatu, inveniatu. Asia apoi se intempla la campu, si totu asia se intempla si acolo, unde sunt mai multi prunci adunati; dar nu este nime cine se grijescă de ei. De aici vine apoi aceea, ca pruncii de parinti buni inca potu fi rei. Ei, dar ori cum vei învîrti tréb'a, totu vin'a parintiloru e, pentru-cá n'au fostu cu destula bagare de seama dupa pruncii loru.

Veti dice Dvóstra, ca sunt parinti, cari nu-se preaporta cum se cade, sunt betii, lotri si totusi pruncii loru esu omeni de omenia. Da, dicu si eu ca e asia, de si fórt putieni, dar totusi sunt. Navemu se-ne miramu insa de asia ceva, deore-ce e sciutu, ca si intra princi suntu unii mai pricepetori, ér cei mai multi suntu mai scurti la minte. Ei, apoi si la ómenia de acesti'a pôte se fie si căte unu pruncu mai pricepetoriu, carele au vediu elu singuru, ca dieu, nu bine se pôrta tat'a, si nici nu-i cade bine atunci, când cade beatu de-si sparge capulu, ori calu ducu gendarmii batandulu, ér de alta parte vede si aude, ca cum lu sudue si-lu batjocurescu ómenii. Pentru astfelu de pruncu e destu-lu atâtu, ca se inventie elu singuru, din patiania parintiloru sei, minte. Nu asia se intempla cu unu pruncu mai flusitratu, unulu, carele nu baga in seama tóte acestea, apoi mai are unu tata, carelu mai si sfatuscă, ca se faca reu. Nici prunculu nu e asemenea, a buna-óra ca si pamentulu, prin urmare nici crescerea lor nu pôte fi asemenea; in altchipu trebuie crescutu unulu, si totu in altu chipu trebuie crescutu cel-alaltu, tocmai dupa cum altcum se lucra si seamană pamentulu nasiposu de pamentulu celu cleosu. Ce rodescă bine in pamentulu nasiposu, nu in totdeuna rodescă si in celu cleosu.

Multa bagare de seama se recere la crescerea pruncilor, durere inse, ca tocmai aici facem mai putin, pot se diu, ca cei mai multi ómeni nici a mii'a parte nu-se ingrigescu de pruncii loru dupa cum se ingrigescu de vitele loru, cea-cee unu lucru numai cát se pote de reu si durerosu. Se pretiuesci mai multu boulu teu de cát pe tine, asta e prea multu pentru-ca atunci, cand nu grigesci de crescerea pruncului teu, nu guigesci de tine, pentru-ca a-cela-e óse din ósele tale si carne din carnea ta.

Si ca se intarescu aceea ce am disu eu, ca adeca parintii suntu vin'a la aceea, ca pruncii suntu rei, voiu spune numai atât, ca raru se intampla, ca parintii, cari au numai unu pruncu si acela se fie bunu, si apoi pentru-ce? Aici apoi lasu se respundetii Dvóstra.

Diseiu, ca portarea parintiloru are cea mai mare potere asupra prunciloru. Aceast'a ^{apoi} ~~zimenea~~ nu mai trage la indoéla. Mai antaiu si mai antaiu tot ce invetia, invetia dela parintii lui; elu este in anii din taini oglinda parintiloru lui, ca déca te uiti la elu si la portarea lui, mai totdeuna ti-spune, ca cine anume suntu parintii lui. Asia apoi in portare si tot asia si in cele-alalte lucruri. Déca pruncul e necuratu, nelautu, ti spune, ca cine suntu parintii. Si apoi Dóme putieni bagara de séma se pune pe prunci, si elu sermanulu de micu si-inveninéza sufletulu seu in cas'a parintiloru sei. Că-ci cele mai urite incruri le facu parintii naintea prunciloru: se sfadescu, batu si vorbescu totfeliulu de lucruri urite asia, ca pruncul si-perde tóta sfial'a, ér la urma-urmeloru, devine unu cnu neobraznicu, fara picu de rusie. Cunoscu parinti, cari ridu cu placere atunci, când audu, ca cum sudue pruncul loru, ori scie face reu cuiva, atunci dic, esu din pele de bucurie, ca e „ocosiu” prunculu loru. Nu sciu ei sermanii, ca prin aceia facu celu mai mare reu prunciloru loru, deore-ce prin asia crescere, cresce din ei nesce ómeni nefericiti in intréga viéti'a loru. Baetului nu este iertatu se auda nici cea mai mica vorba ne cuviintioasa din gur'a parintiloru sei, cu atât mai vertosu sfada si batae; ei trebue se traéscă bine la olalta, ea si pruncilori se invetie asia ceva, ér nu se créscă nesce ómenii cari aru ambla numai dupa certe si capete sparte. Cato Censoriu au pedepsitu pe Manliu, pentru-ca au serutatu pre muerea sa naintea fetei sale. Asia apoi au facutu batrinii nostrii, ér noue adi nici ca ni-pasa, de si facemel cele mai urite lucruri naintea prunciloru nostrii.

Odata apoi prunculu ajunsu la scola, cei mai multi suntu atât destricati, ca nu se potu mai nici cand indreptá. Dicu suntu stricati, apoi de si invetiatoriula si da tóta silentia, ca se ii indrepte, mai tot-deuna e indecatu de parinti. Ei nu lasa pe locu aceia ce invetiatoriulu spune prunciloru in scola, ci órecum se tienu mai intielepti, ba mergu pâna acolo, de dicu prunciloru: „ceti poruncesc dascalul tie, ca nu elu ti-da pita, ci eu.” Ei, apoi atunci rumpasa totu invetiatoriulu totu in scola, ca tóta trud'a lui n'ajunge nemicu. Parintii inse, cari intru adeveru si-iubescu prunciloru, intotdeuna intarescu si lasa pe locu aceea ce li-se spune prunciloru in scola si nici cand nu dice naintea prunci lor, ca nu bine au disu ori, ca nu bine au facutu cum au facutu invetiatoriulu in scola, deore-ce elu nu se pricepe nimicu iu trebile a-cestea, nu scie, ca bine s'au facutu ori reu. Apoi se dicem, ca chiar reu au facutu, nu este iertatu parintelui a spune acést'a pruncului, deore-ce, sciind aln acest'a, nu se supune invetiatoriului, nu-lu cinstesce si nu asculta invetiaturile lui nici atunci, cand acelea-su forte bune, nu i vetia nemicu, ceea-ce e spre paguba pruncului si-a parintiloru lui. Da, asia aru trebui se fie, lucrulu inse sta intorsu. Numai cát se pote de reu vorbescu parintii naintea prunciloru despre invetiatoriu, ba, déca prunculu

nu-se pôrta bine acasa si apoi lucru firescu, voesce se-lu sparia cu aceea: „lasa, ca-te dau pe mana dascalului, date fréca elu.” Si bietulu pruncu, cand ande numai de scola, i-par, ca-lu prind frigurile, ér cand vede pe invetiatoriu, lu prindu fiorile si-lu tae sudorile, ca si cand aru vedea pe celu mai reu omu din lume si astépta numai, ca acesta se-ii dee una, dupa cum i-disese parintii lui acasa. De sici vine apoi aceia, ca in cele mai multe locuri, fugu pruncii de scol'a ca de nu sciu ce.

Reu, de totu reu facu acei parinti, cari facu asia. Despre scola si invetiatoriu asia trebuie se-ii vorbim pruncului, inca din ceasula ce scie vorbi, ca elu de abea se astente tempulu acela, ca si elu se pôta merge la scola. Se i-sé spuna, ca ce mare bunu omu e invetiatoriulu si ca ce mare bine ni-aduce scola. Cât de cinstiu e prunculu, carele ambla la scola, apoi déca se pôrta bine, e pruncu de tréba si-si invétia, atunci si la ómeni, dar si lui Ddieu ii-place de elu.

Se-le luamu tóte acestea la inima, fratiloru, noi, cari suntemu toti de familia si se-ni crescemu pruncii nostrii asia, ca aceia se fie nesce ómeni folositorii loru si omenimeei intregi, spre bucuria parintiloru, ér nu nesce ómeni fara picu de ómenia, fara obrazu, de risulu si batocera lumii.

Galsia, la 21. Noemvre 1888.

Invetiatoriulu.

Ratiociniu si multiumita publica.

(Continuare din Nr 50 si fine.)

List'a CIXC. Colectanta: Maria Martonoviciu. — Sidoni'a Gribasiu 20 fl. m. v. Amali'a Ioanescu 2 fl. m. o. Mari'a Martonoviciu 2 fl. m. o. — Laolalta 24 fl.

List'a CCIX. Colectanta: Ioanu Belesiu. — Ieroteu Belesiu 2 fl. m. a.

List'a CCXXI. Colectante: Vasiliu Popu. — Antit'a Popu 2 fl. m. o. Gavrilu Cosma 1 fl. m. a. Mari'a Cosma 1 fl. m. a. Ann'a Ardeleanu 1 fl. m. a. Sofia Silagyi 1 fl. m. a. Iuliana Moldovanu 1 fl. m. a. Nicolau Criste 1 fl. m. o. Sofia Breanu 1 fl. m. a. D. Simai 1 fl. m. o. — Laolalta 11 fl.

List'a CCXXII. Colectanta: Flórea Mog'a. — Flórea Mog'a 20 fl. m. v. Mari'a Ciuhandu 2 fl. m. o. Elisaveta Papp 2 fl. m. o. — Laolalta 24 fl.

List'a CCXXIII. Colectante: Iosifu Vess'a — E. Gerlanu 1 fl. m. a. Vasiliu Papp 1 fl. m. a. Ioanu Bun'a 1 fl. m. a. Ioanu Teorau 1 fl. m. a. Nestoru Porumbu 1 fl. m. a. Iuliu Miklósy 1 fl. m. a. Teodoru Papu 1 fl. m. a. Moisie Popoviciu 1 fl. m. a. Stefanu Zsurentiu 1 fl. m. a. Nicolae Roçsinu 1 fl. m. a. Petru Popoviciu 1 fl. m. a. Iustina Porumbu 1 fl. m. a. Iosifu Vess'a 10 fl. m. a. Iosifu Rozvány 2 fl. m. a. Georgiu Rozvány 2 fl. m. a. Rósa Begariu 2 fl. m. a. — Laolalta 28 fl.

List'a CCXXIV. Colectante: Teodoru Filipu. — Elen'a Filipu 20 fl. m. v. Octavia Ventetu 20 fl. m. v. Agnetá Filipu 5 fl. m. a. Ioanu Glitic 20. m. a. v. Gavrilu Rednicu 5 fl. m. a. Vattay Gyula 1 fl. m. a. Poór István 1 fl. m. a. Aug. Rezey 1 fl. m. a. Rack Manó 1 fl. m. a. Bibescó Ioanu 2 fl. m. a. Vesselényi Fer. 1 fl. m. a. Kolontáry János 2 fl. m. a. Gavrilu Lungu 2 fl. m. a. Ioanu Campeanu 1 fl. m. a. G. Morarescu 1 fl. m. a. G. Jacob 1 fl. m. a. G. Vandics 1 fl. m. a. Simon János 1 fl. m. a. Knoll Gusztáv 1 fl. m. a. Csányi István 1 fl. m. a. Léderer Márton 1 fl. m. a. Csutak János 1 fl. m. a. Retezár János 1 fl. m. a. Mütter Ferencz 3 fl. m. a. Fényes 1 fl. m. a. Schwarz Jakab 5 fl. m. a. Kocsis Jószef 1 fl. m. a. Dr. Sámson 1 fl. m. a. Flatt Károly 5 fl. m. a. Jakabfi 1 fl. m. a. Ioanu Popoviciu 1 fl. m. a. Vasile Bulzanu 1 fl. m. a. Mih. Bere 1 fl. m. a. Mih. Bohus

I fl. m. a. Sim. Filip 1 fl. m. a. Nobroszky Sándor 1 fl. m. a. Georgiu Popu 1 fl. m. a. Simeonu Popoviciu 1 fl. m. a. — Laolalta 116 fl.

List'a CXXV. Presentanta: Letiti'a Oncu. — Iustina Sierbanu 2 fl. m. o. Moldovan Fani 2 fl. m. o. Rozali'a Monca 2 fl. m. o. Sofi'a Gondeanu 2 fl. m. o. Amali'a Czobor 2 fl. m. o. Elen'a Kréc 2 fl. m. a. Ann'a Cretiu 2 fl. m. o. Ann'a Ratiu 2 fl. m. o. Mart'a Savonescu 2 fl. m. o. Mart'a Vuia 2 fl. m. o. Cornelia Vulcanu 2 fl. m. o. Elen'a Paulescu 2 fl. m. o. Irin'a Cozma 2 fl. m. o. Roman Laura 2 fl. m. o. Iuliana Butiajnu 2 fl. m. o. Sof'a Mikulas 2 fl. m. o. Mari'a Lipovanu 2 fl. m. o. Mari'a Obercnez 2 fl. m. o. Agrin'a Mihalicu 2 fl. m. o. Mari'a Bogdanu 2 fl. m. o. Ann'a Macinicu 2 fl. m. o. Krisztn'a Suciu 2 fl. m. o. Elen'a Boros 2 fl. m. o. Emili'a Mosescu 2 fl. m. o. Lucreti'a Rada 2 fl. m. o. — Laolalta 52 fl.

List'a Nr. CCXXIX. Presentanta: Letiti'a Oncu. — Georgiu Sierbu 2 fl. m. a. Cornelia Tauseanu 2 fl. m. o. Paulina Orosu 1 fl. m. o. Luisa Oroszky 1 fl. m. o. Georgiu Oroszky 1 fl. m. a. Georgiu Sierbanu 2 fl. m. a. Alessandra Sierbanu 2 fl. m. o. Ioanu Cornea 2 fl. m. a. Petronela Cornea 2 fl. m. o. Letiti'a Oncu 2 fl. m. o. Rozali'a Telescu 2 fl. m. o. Gozma Mari 2 fl. m. o. Barbar'a Gera 2 fl. m. o. Dr. Oncu 2 fl. m. a. Aureliu Suciu 2 fl. m. a. Vasiliu Pap 2 fl. m. a. Gabriela Ionescu 2 fl. m. o. Argina Dimitescu 2 fl. m. o. Petronella Pap 2 fl. m. o. Emili'a Popoviciu 2 fl. m. o. Emeric V. Stanescu 2 fl. m. a. Elis'a Stanescu 2 fl. m. o. Grigore Venter 2 fl. m. a. — Laolalta 43 fl.

List'a Nr. CCXXX. Presentanta: Letiti'a Oncu. — Ioanu Mihaltianu 2 fl. m. a. Georgine Fekete 2 fl. m. o. Olga Missiciu 2 fl. m. o. Eufrosina Babescu 2 fl. m. o. Hermina Babescu 2 fl. m. o. Roza Borlodan 2 fl. m. o. Emilia Cure 2 fl. m. o. Lucreti'a Vuceu 2 fl. m. o. Morescu Aurelne 2 fl. m. o. Iuliana Munteanu 2 fl. m. o. Emili'a Popescu 2 fl. m. o. — Laolalta 22 fl.

List'a CCXXXV. Colectanta: Emili'a Deheleanu. — Emili'a Deheleanu 2 fl. m. o. Adam Deheleanu 2 fl. m. a. Rosica Berariu 2 fl. m. o. Stefan Berariu 1 fl. m. a. Iosif Munteanu 2 fl. m. a. Sofi'a Deheleanu 2 fl. m. o. — Laolalta 11 fl.

List'a CCXXXVI. Colectanta: Elisabeta Russu. — Petru Zeldeşanu 2 fl. m. a. Elisabeta Russu 2 fl. m. o. Lucreti'a Russu 2 fl. m. o. — Laolalta 6 fl.

CLXXXVII. Presentanta: Letiti'a Oncu. — Ida Dragana 2 fl. m. o. Mari'a Rácz 2 fl. m. o. Emili'a Rácz 2 fl. m. o. Iuliusu Herbay 2 fl. m. a. Iuliana Ulita 2 fl. m. o. Mélania Popu 2 fl. m. o. Veronica Istfay 2 fl. m. o. Petrovits Alesandra 2 fl. m. o. Sofi'a Lupsia 2 fl. m. o. Elisaveta Moga 2 fl. m. o. Emili'a Timótity 2 fl. m. o. Mari'a Curtutiu 2 fl. m. o. Moise Curtutiu 2 fl. m. a. Mladin Sofi'a 2 fl. m. o. Goldisiu Flóriti'a 2 fl. m. o. Cefanu Julian'a 2 fl. m. o. Ioanu Popescu 2 fl. m. a. Mari'a Csánger 2 fl. m. o. Sofi'a Mladin 2 fl. m. o. Ilca Ceafon 2 fl. m. o. Goldisiu Julian'a 2 fl. m. o. Emili'a Mladin 2 fl. m. o. Saveta Nicolici 2 fl. m. o. — Laolalta 46 fl.

List'a CCXXXVIII. Colectanta: Elen'a Mera. — Mari'a Dobosiu 2 fl. m. o. Dragina Mera 2 fl. m. o. — Laolalta 4 fl.

List'a CCXXXVII. Colectanta: Hermin'a P. Desseanu. — Hermin'a P. Desseanu 2 fl. m. f. I. P. Desseanu 2 fl. m. a. v. Aureli'a P. Desseanu din Otlaca 2 fl. m. o. Aureli'a P. Desseanu din Aradu 2 fl. m. o. Elen'a Anciu 2 fl. m. a. Catiti'a Plop 2 fl. m. o. — Laolalta 12 fl.

List'a CCXXXIX. Colectanta: Iuli'a P. Stanciu. — Iuli'a P. Stanciu 2 fl. m. v. Ecatarin'a Popescu 2 fl. m. o. — Laolalta 4 fl.

List'a CCXL. Colectanta: Iuli'a Dogariu. — An'a Dogariu 2 fl. m. o. Iuli'a Dogariu 2 fl. m. o. — Laolalta 4 fl.

List'a CCXLII. Colectanta: Hermin'a P. Desseanu. — Mari'a Lungu 2 fl. m. o. An'a Moraru 2 fl. m. o. Moldovan Ann'a 2 fl. m. o. Ponta Elena Cruceanu 2 fl. m. o. — Laolalta 8 fl.

List'a CCXLIV. Colectanta: Hermin'a P. Desseanu. — Ioanu Metianu 20 fl. m. a. v.

List'a CCXXV. Colectante: Ioanu Belesiu. — Georgiu Dogariu 2 fl. m. a.

List'a CCXLVI. Colectante: Ioanu Belesiu. — Mariora Gerba 2 fl. m. o.

List'a CCXLIX. Colectante: Ioanu Belesiu. — Aureli'a Popi 2 fl. m. o.

List'a Nr. 6. Presentanta: Letiti'a Oncu. — Flore Borosiu 2 fl. m. o. Viskán Etelka 2 fl. m. o. Popoviciu Flore 2 fl. m. o. Campian Elena 2 fl. m. o. Hege-dusu Danica 2 fl. m. o. Elen'a Tulcanu 2 fl. m. o. Emili'a Sztoicu 2 fl. m. o. Stefani'a Bene 2 fl. m. o. Rozalia Pelicanu 2 fl. m. o. Biris Mihainé 2 fl. m. o. Savet'a Marcovitii 2 fl. m. o. Emili'a Cuzmanu 2 fl. m. o. Flóre Cuzmanu 2 fl. m. o. Udalricha Maior 2 fl. m. o. Sylvia Maior 2 fl. m. o. — Laolalta 30 fl.

Fora lista: Dela Mari'a Cosm'a 20 fl. m. v. Dela Emanuilu Ungureanu diurnele ca deputatu sinodalul din 1887 si 1888 in suma de 10 fl. 44 cr. resp. 12 fl., laolalta 22 fl. 44 cr.

Sum'a toturor ofertelor si contribuirilor face 1310 fl. 29 cr. v. a. Din aceasta suma 217 s'au incasat prin Letiti'a Oncu ér 1093 fl. 29 cr. prin cass'a consistoriala.

Pentru tote aceste oferte si contribuiri marinimose, atatu P. T. dame colectante si domni colectanti, cătu si P. T. domne si domni, cari au depus obolul lor pre altariul culturei poporului romanu, primesca prin acésta repetit'a multiumita a comitetului si ascurarea, că ceeace au semenatu va produce rodu insutitu.

Din siedinti'a ordinaria a comitetului reuniunei fe-milor romane din Aradu si provincia tienuta la 10. Dec. st. n. 1888.

Rhea S. Ceontea, m. p.
cassiera.

Toboliu, 12/24. Decembrie 1888.

Dupace prin vîforulu grozavu din 14/26. Aprilie a. c. biseric'a nostra de Toboliu, s'au surpatu, incat u renovarea aceleasi, cu turnu cu totu aru fi costat la 4000 fl. v. a.

In necazulu si desperarea nostra, amu strigatu, si alergatu pentru ajutoriu in tote partile, — ca se nu remanemu to mai fara de sant'a casa a lui Dumnedieu deschidiendu mai multe côle de collecte si trimitudu pela amici si cunoscuti, pre carea cale ne-au si sositu ajutoriu pentru care ajutoriu dămu urmatóra multi amita nostra publica:

Veneratului nostru Consistoriu Oradan pentru sum'a votata de 100 fl.

Protopresviterului nostru tractualu Reverindissimului Domnu Toma Pacala pentru collect'a de 34 fl. 48 cr.

Apoi la urmatorii domni, carii pe calea colectelor, au binevoitu a ne ajutora: Domnulu protopopu tractualu Tom'a Pacala 2 fl. Aleșandru Bölönyi 5 fl. N. Bernath 1 fl. Iosif Nagy din Rojt 50 cr. Vasiliu Papp Topa-desusu 1 fl. Petru Ionasiu Oradea-mare 1 fl. Georgiu Lazar advocatu Vinga 2 fl. Ioanu Papp vicenot. comitatensiu in Orade 2 fl. din Zsaka, prin staruinti'a domnulu

învietaitoriu Nicolau Radoviciu dela: Ioanu Durgeu 1 fl, Demetrii Marcusiu 1 fl, Iosifu Pițea 1 fl, Teodor Gogau 1 fl, Georgiu Drimbea 1 fl 50 cr, Mari'a Vajna 50 cr, Ioanu Moldovanu 50 cr, Ioanu Ticosiu 50 cr, Demetru Caracionu 50 cr, Moisie Ciordasiu 50 cr, Eremia Vajna 50 cr, Sofi'a Siladi 40 cr, Aleșandru Lesi 40 cr, Moisie Pante 30 cr, Vasiliu Durgó 30 cr, Iosifu Brumariu 30 cr, Georgiu Cerdasius 30 cr, Mari'a Iurcă 20 cr, Ioan Durgeu 20 cr, Moisie Mog'a 20 cr, Georgiu Murgu 20 cr, Georgiu Brumariu 20 cr, Ioane Brumariu 20 cr, Georgiu Farcasiu 20 cr, Stefanu Pintea 20 cr, Stefanu Görög 20 cr, Ioanu Comotii 20 cr, Floarea Moldovăzău 20 cr, Ioanu Caracionu 20 cr, Ioanu Goronu 20 cr, Ioan Durgeu 20 cr, Ioanu Pintea 20 cr, Ioanu Ciordasiu 10 cr, Petru Nemesiu 10 cr, Moisie Hegedusiu 10 cr, Iosifu Mationi 10 cr, Ioanu Caracionu 10 cr, Vasiliu Ciordasiu 10 cr, Pavelu Durgeu 10 cr, Nicolau Radoviciu învietaitoriu collectante 80 cr.

Reverendissimu domnu protopopu in Rabagany Eli'a Moga 1 fl, Domnulu parochu in Szemlacu Demetriu Ganea 1 fl, Lazar Adamoviciu 1 fl, prin Domnulu Petru Szerb preotu in Girisiu, dela mai multi 3 fl 60 cr. Domnulu Michailu Klein Tulca 2 fl 25 cr, Nestorul Porumbu parochu in Tulca 2 fl 75 cr, Kilkó Laszló Tarisu 1 fl, Remes Antal Tariani 1 fl, Nagy Daniel Komad 1 fl, Teodor Popoviciu Rippa 1 fl, Georgiu Rocsinu Tenke 1 fl, prin staruinti'a DD. Grigorie Darabau notariu in Feketó si Vasile Bulzanu parochu de acolo 3 fl 55 cr, Florianu Hajdeu parochu in Hidisielulu de susu 1 fl, Tulcanu parochu in Socodoru 2 fl, pentru carii oferte primăseca susu titulati Domnii, multiumita nôstra publica pentru comitetului parochialu

Georgiu Drimbea, m. p.
parochu gr. or.

D i v e r s e .

* *Sub titlulu „reform'a santului sinodu“* a aparutu in „Epoca“ din Bucureci unu articlu semnatu de cunoscutulu publicistu Bab'a-Novák dupa noi de unu deosebitu interesu, mai cu séma acum, cand este vorb'a de ameliorarea dotatiunei clerului mireanu din România. In unulu din numerii viitori vom reveni asupra acestui articlu.

* *Pentru balulu romanu din Arad,* carele se va arangá prin comitetului reuniiunei femeilor române din Arad si provincia in sér'a de 9/21 Februarie a. c. in sal'a otelului „Crucea alba“ in favorul fondului seu propriu, menitu pentru infiintarea unei scôle confessionale de fetitie in Arad, — se voru distribui biletetele in decursu septemanei viitorie.

* *Timpulu* in pàrtile nôstre continua a fi móle in reportu eu anotimpulu de altcum destul de inaintat. Asia se vede, ca in anulu acest'a vom avé Cretiunul negru.

* *Unu nou colaboratoru* alu foii nôstre ne promite a-ne tramite pentru anulu viitoru mai multe scrieri pentru poporu, de cuprinsu variu si instructivu, mai eu seama lucruri culese din viéti'a si modulu, cum se pune in aplicare constitutiunea bisericésca. Astfelui speram, ca vom avé o rubrica permanenta in fóia din viéti'a po-

porului, si vom satisface unei vechi dorintie, a publicului nostru de a face din fóia nostra unu felu de scôla a vietii pentru carturarii din poporu.

+ *Necrologu.* Vineri'a trecuta ne sosí trist'a scire, ca confratele nostru Ioan Popoviciu, parochu in Nadabu si administratoru parochialu in Chisineu in urm'a unui morbu repentinu a reposatul in Domnulu — lasandu in celu mai profundu doliu pre neconsolabil'a s'a familia, si pre poporulu seu creditiosu.

Depunendu o lacrema de durere pre mormentulu reposatului, ne esprimâmu condolenti'a facia de famili'a remasa in doliu, ér reposatului i-dicemu: că sufletul lui Ddieu se-lu asieze cu dreptii, ér osamintelor lui se le fia tierin'a usiéra.

In veci pomenirea lui !

+ *Necrologu.* Confratele nostru Avram Corb'a din Dorgosiu a incetatu din viétia in diu'a de 25 Noemv're cal. vechiu in etate de 55 de ani si in anulu 23 alu etâtii — lasand in celu mai profundu doliu pre neconsolabil'a s'a sociia si cinci prunci minorenii. — Fie-i tie-rin'a usiéra si memori'a binecuvantata;

* *Piat'a Aradului* din Vinerea trecuta: Grâu de celu mai greu 6.90 fl. ér acelu amestecat 6.40 fl. — Secara 4.90 fl. — Orzul s'a vendutu cu 5.— fl. — Ovesulu 4.70 fl. — Cucuruzulu 4.20 fl. — Mazarea — fl. — Fasolea — fl. — Linte — fl. — Cartofii 5 fl. per 100 chgr.

Carnea de vita chil'a 52 cr, cea de vitiulu chgr. 80 cr, cea de porcu 52, cea de oie 32 cr, unsorea chil'a 75 cr, ér elis'a per chil'a 70 cr. v. a.

C o n c u r s e .

Pentru deplinirea parochiei vacante de class'a a trei'a din Fadimacu, protopresiteratalu Belintiului se escrie concursu cu termin de 30 de dile dela prim'a publicare.

Emolumintele inpreunate cu acésta parochia sunt: O sesiune de pamentu, birulu si stólele indatinate.

Recurentii suntu avisati a-si substerne resursele loru pana la terminulu indicat parintelui protopresiteru Georgiu Cretiunescu in Belintiu si a-se presentá in vre-o Dumineca, seau serbatore in sant'a biserică de acolo — spre a-si areta desteritatea in canta si rituale.

Arad, 16/28. Decembrie 1882.

Consistoriulu aradanu.

—□—
Pentru parochi'a vacanta de clas'a a II-a din Gepiu, protopresv. Tincei, se escrie concursu cu terminu de alegera pe 8/20. Ianuariu 1889.

Emolumintele suntu :

Cuartiru liberu cu gradina, pamentu de 15 cubule, birulu dela 125 de case cate o mesura de grâu s'eu cu curuzu si stólele usuante.

Doritorii de a ocupá acésta parochi'a suntu avisati a-si tramite resursele instruite conformu prescrizelor stat. org. subsrisului protopresiteru in Cef'a (Cséffá) a vendu a-se presentá in vre-o dumineca séu serbatore in biseric'a din locu, spre a-si ducumentá desteritatea in cele rituali.

Cef'a, 26. Nov. 1888.

Pentru comitetulu parochialu :

Iosifu Vess'a, m. p.
protopresv. Tincei.

—□—